

Kleinste egelskop in Fryslân

Staatsbosbeheer Noard Fryslân in Twijzel is druk bezig met het in kaart brengen van de verspreiding van wilde planten in de natuurterreinen in samenwerking met vrijwilligers van Floron en de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF). Regelmatig worden verrassende ontdekkingen gedaan zoals in natuurgebied de Mieden vorig jaar, aldus boswachter Jakob Hanenburg. Kleinste egelskop (*Sparganium natans*), 'Dûkelpjut' in het Fries, is in Fryslân altijd zeer zeldzaam geweest. In de "Atlas van de flora fan Fryslân" van D.T.E. van der Ploeg uit 1977 staan groeiplaatsen vermeld voor de Zwagermieden en de Hamstermieden en het zuidelijk deel van de provincie. De laatste jaren werd de soort alleen nog gevonden in de Hamstermieden en later ook in de Rottige Meenthe. In 2014 en 2015 zijn exemplaren in de Zwagermieden herontdekt en zijn er in de Twijzelmieden drie nieuwe groeiplaatsen gevonden! In beide gebieden is de afgelopen jaren veel gedaan om de natuurkwaliteit te verbeteren. Door het verhogen van het waterpeil kan grondwater dat vanaf het Drents Friese keileemplateau naar de Waddenzee stroomt en in de Mieden aan de oppervlakte komt, langer in het gebied blijven.

Kleinste egelskop is een soort van (zwak) gebufferde wateren en vegetaties van de Oeverkruid-klasse (*Littorelletea*). De specifieke omstandigheden die bij deze klasse horen vindt men vaak in het overgangs-gebied van zand naar veen. Ook kwel speelt een belangrijke rol. In de Mieden komen meer soorten uit de Oeverkruid-klasse voor, bijv. Rossig fonteinkruid (*Potamogeton alpinus*), Ongeleijkbladig fonteinkruid (*Potamogeton gramineus*), Pilvaren (*Pilularia globu-lifera*), Naaldwaterbies (*Eleocharis acicularis*) en Vlottende bies (*Eleogiton fluitans*).

Nieuwe soort voor Drenthe in Geeserstream: Klein vlooienkruid

De Geeserstream is een nieuw natuurgebied aan de oostzijde van de boswachterij Gees, waar vanaf 2007 in de bovenloop van de Geeserstream landbouwgrond is omgezet in natte natuur. Tweede doel is een waterbergings-opgave, zodat bij hoog water Coevorden geen last krijgt van wateroverlast.

Omdat een deel van het beekdal nog uit landbouwgrond bestaat, treedt tijdens hoog water een overstroming met voedselrijk landbouwwater op. Het is nu een vrij nat beekdal met een meanderende waterloop en graslanden die extensief begraasd worden door koeien.

Begin september 2015 bezochten een aantal Staatsbosbeheer-ecologen en -beheerders en Professor A. Grootjans van de RU Groningen de Geeserstream. Aan de zuidzijde van de plas in

de Mepperhooilanden is een door ganzen kort gegraasde pionier-vegetatie gevonden met tientallen exemplaren van Klein vlooienkruid (*Pulicaria vulgaris*). De eerste vondst voor de provincie Drenthe en een verrassing, want Klein vlooienkruid komt in Nederland vrijwel uitsluitend voor langs de grote rivieren, de IJssel, Rijn, Waal en Maas. De soort is onlangs van de Rode Lijst geschrapt, omdat ze is vooruit gegaan als gevolg van verbetering van de waterkwaliteit en natuurontwikkeling in het rivierengebied. Recent is de plant ook al waargenomen in Oost-Groningen (Zuid-Laardermeer-Blauwe stad).

In de Geeserstream werd Klein vlooienkruid vergezeld door veel Riempijjes (*Corrigiola litoralis*) en ook andere pioniersoorten, zoals Schildereprijs (*Veronica scutellata*), Waterpostelein (*Lythrum portula*), Akkermunt (*Mentha arvensis*), Smal tandzaad (*Bidens con-nata*), Varkengras (*Polygonum aviculare*) en Liggende vetmuur (*Sagina procumbens*). De vegetatie is te duiden als een overgang

tussen Tandzaad-verbond (*Bidention*) en Dwergbiezen-verbond (*Nanocyperion*). Waarschijnlijk zijn de zaden door ganzen vanuit het IJsseldal hier naar toegebracht. Mogelijk dat we in de toekomst Slijkgroen (*Limosella aquatica*) en Bruin cypergras (*Cyperus fuscus*) hier ook gaan zien.

Kruipend moerasscherm in Drenthe

Kruipend moerasscherm (*Apium repens*) is in september 2015 ontdekt in De Holmers, een natuurgebied van Staatsbosbeheer in Drenthe. Deze zeer zeldzame soort is in Nederland in de 20ste eeuw bijna uitgestorven en in Drenthe voor het laatst in 1859 gezien. De soort is kenmerkend voor matig voedselarme, drassige graslanden die lang onder water staan en tijdelijk droogvallen.

Op open plekken kunnen de planten goed gedijen. Dat duidt er op dat Kruipend moerasscherm afhankelijk is van pioniersituaties. Na 1990 zijn nieuwe groeiplaatsen van Kruipend moerasscherm in een aantal natuurontwikkelingsgebieden gevonden waar de bodem is geplagd en waar het natter wordt: in de Achterhoek (zie DLN mei 2011), in Twente en Noord-Brabant en nu dus ook in het Hart van Drenthe, in een beekdal

waar ruim 10 jaar geleden werd geplagd. De zaden hebben waarschijnlijk in de bodem gunstige omstandigheden afgewacht. Boswachters Berco Hoegen en Pauline Arends: "Kruipend moerasscherm groeit daar onopvallend tussen bijv. Riet (*Phragmites australis*), Zomprus (*Juncus articulatus*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Moerasrolklaver (*Lotus pedunculatus*), Lidrus (*Equisetum palustre*), Moeraswalstro (*Galium palustre*) en Zwarte zegge (*Carex nigra*). Plas-dras, er stond 15 cm water. Echt algemeen zal deze kieskeurige plant niet worden in Drenthe, maar het zou mooi zijn als zich hier een kleine en bestendige populatie van Kruipend moerasscherm weet te vestigen."

Kleinste egelskop in Twijzelmieden

(foto: Jakob Hanenburg)

Vrijwilligers Herke Fokkema, Mark Hilboezen en Harry Waltje in Zwagermieden

(foto: Jakob Hanenburg)

Kruipend moerasscherm in De Holmers

(foto: Berco Hoegen)